

Statsrådsberedningen
Kansliet för samordning av EU-frågor

Avtal om Förenade kungarikets utträde ur Europeiska unionen

Avtalet om Förenade kungarikets utträde ur Europeiska unionen och Euratom syftar till att säkerställa ett utträde under ordnade former. Det fastställer villkoren för utträdet och innehåller i korthet:

- Gemensamma bestämmelser för att förstå och tolka avtalet;
- bestämmelser om en övergångsperiod som löper fram till 31 december 2020 med möjlighet till förlängning, som längst till utgången av 2022;
- bestämmelser om medborgares rättigheter som börjar tillämpas vid övergångsperiodens utgång;
- separationsbestämmelser som klargör vad som ska gälla vid övergångsperiodens utgång för en mängd pågående förfaranden, beviljade rättigheter, m.m.;
- den samlade ekonomiska uppgörelsen mellan parterna; samt
- institutionella bestämmelser och slutbestämmelser, som tillämpning av avtalet och tvistlösning. En gemensam kommitté med ansvar för genomförande och tillämpning av avtalet inrättas, kompletterad med en möjlighet att vid tvister tillsätta en skiljenämnd.
- Till avtalet fogas tre protokoll. Protokollet avseende Irland/Nordirland syftar till att undvika en hård gräns. Det andra protokollet reglerar de suveräna basområdena i Cypern och det tredje särskilda arrangemang med avseende på Gibraltar.

- Avtalet omnämner den politiska förklaringen om den framtida förbindelsen mellan Förenade kungariket och Europeiska unionen som överenskommit parallellt med utträdesavtalet.
- Parterna åtar sig att i möjligaste mån säkerställa att den framtida förbindelsen, som ska förhandlas efter utträdet, ska kunna tillämpas från och med övergångsperiodens utgång.

1. Bakgrund

Förenade kungariket (UK) anmälde den 29 mars 2017 sin avsikt att utträda ur den Europeiska unionen (EU) och Euratom. Därmed inleddes den tvåårsfrist för utträdesförhandlingen som föreskrivs i artikel 50.3 i EU-fördraget. UK lämnar EU kl. 00.00 på morgonen den 30 mars 2019, såvida inte Europeiska rådet, med enhällighet och i samförstånd med UK, förlänger tidsfristen. Vid utträdet upphör fördragen att vara tillämpliga på UK.

Den rättsliga grunden för att anta avtalet som fastställer villkoren för UK:s utträde ur EU är artikel 50 i EU-fördraget. Av bestämmelsen framgår att EU ska förhandla fram och ingå ett avtal mot bakgrund av Europeiska rådets riktlinjer. Avtalet ska förhandlas i enlighet med artikel 218.3 i EUF-fördraget som gäller förfarande för förhandling och ingående av internationella avtal. Utträdesavtalet är ett avtal mellan EU och UK och utgör i den EU-rättsliga normhierarkin ett internationellt avtal. När avtalet trätt ikraft kommer det att vara EU-rätt och en integrerad del av EU:s rättsordning.

I enlighet med Europeiska rådets (i formationen enligt artikel 50¹) riktlinjer den 29 april 2017 och rådets (art. 50) förhandlingsdirektiv den 22 maj 2017 inleddes förhandlingen om utträdesavtalet i juni 2017 enligt ett etappvist förfarande. Under den första förhandlingsetappen diskuterades de tre centrala utträdesfrågorna: medborgares rättigheter, den ekonomiska uppgörelsen och frågan om gränsen mellan Irland och Nordirland. De framsteg som gjordes framgår av en gemensam rapport från parternas förhandlare och ett meddelande från kommissionen, vilka båda presenterades den 8 december 2017.

Den 15 december 2017 antog Europeiska rådet (art. 50) nya kompletterande riktlinjer som angav att tillräckliga framsteg uppnåtts i den första förhandlingsetappen för att utträdesförhandlingen skulle kunna gå över i den

¹ I enlighet med artikel 50.4 i EU-fördraget deltar inte UK i Europeiska rådet eller rådet, vare sig i överläggningar eller i beslut, som rör UK när det gäller tillämpningen av artikel 50. Detta markeras genom (art.50) på mötesdagordningarna.

andra etappen, som också omfattade övergångsarrangemang och ett ramverk för de framtida förbindelserna. Den 20 december 2017 presenterade kommissionen kompletterande förhandlingsdirektiv avseende bl.a. en övergångsperiod, vilka antogs av rådet (art. 50) den 29 januari 2018.

Den 28 februari 2018 offentliggjorde kommissionen ett utkast till avtal om utträde. Mot bakgrund av det kunde EU:s och UK:s chefsförhandlare den 19 mars 2018 presentera en principöverenskommelse om tre fjärdedelar av utträdesavtalet som bl.a. innefattade medborgares rättigheter, den ekonomiska uppgörelsen och övergångsperioden.

Den 23 mars 2018 antog Europeiska rådet (art. 50) ytterligare kompletterande riktlinjer, särskilt avseende villkoren och ramarna för den framtida förbindelsen mellan EU och UK.

Den 19 juni 2018 presenterade parternas förhandlare ett gemensamt uttalande där överenskomna bestämmelser, i tillägg till överenskommelsen från den 19 mars, framgick.

Den 29 juni 2018 antog Europeiska rådet (art. 50) slutsatser om läget i förhandlingen. Den 20 september diskuterades läget i vid ett informellt möte i Europeiska rådet (art. 50) i Salzburg. Vid Europeiska rådets (art. 50) möte den 18 oktober 2018 konstaterades att tillräckliga framsteg inte gjorts trots intensiva förhandlingar och man uppmanade unionens förhandlare att fortsätta ansträngningarna för att få till stånd ett avtal.

Europaparlamentet har antagit resolutioner med anledning av brexit den 4 april 2017, den 3 oktober 2017, den 13 december 2017 och den 14 mars 2018.

Den 14 november 2018 nådde EU:s och UK:s chefsförhandlare en överenskommelse om hela utträdesavtalet och en stomme till en politisk förklaring om den framtida förbindelsen mellan EU och UK. Den 14 november meddelades att den brittiska regeringen godkände utträdesavtalet.

Vid ett extra toppmöte den 25 november 2018 ställde sig Europeiska rådet (art. 50) bakom avtalet om utträde och godkände den politiska förklaringen om den framtida förbindelsen mellan EU och UK, vilken också godkändes av den brittiska regeringen. Europeiska rådet uppmanade kommissionen, Europaparlamentet och rådet att vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att avtalet kan träda i kraft den 30 mars 2019.

Rådet (art. 50) avser vid ett senare möte (allmänna frågor) anta kommissionens förslag till rådsbeslut avseende undertecknande av utträdesavtalet samt godkänna kommissionens förslag till rådsbeslut om att ingå utträdesavtalet och om överlämnande av det till Europaparlamentet för godkännande. I UK ska avtalet om utträde godkännas av det brittiska parlamentet.

Det är rådet (art. 50) som ingår utträdesavtalet på unionens vägnar. Beslutet fattas efter Europaparlamentets godkännande med kvalificerad majoritet med den högre tröskeln: 20 av 27 medlemsstater som tillsammans representerar minst 65 procent av befolkningen i de 27 medlemsstaterna.

2. Innehåll

2.1 Gemensamma bestämmelser

De gemensamma bestämmelserna innehåller definitioner och metoder samt lägger grunden för hur EU-rätten ska gälla, tillämpas och tolkas vid genomförandet och tillämpningen av utträdesavtalet. Bl.a. definieras den territoriella räckvidden för UK och vad som ska anses vara EU-rätt.

När EU-rätten enligt utträdesavtalet tillämpas i UK så ska samma rättsverkningar gälla på och i UK som gäller i EU och medlemsstaterna.

Bestämmelser i avtalet som hänvisar till EU-rätt eller EU-rättsliga begrepp eller bestämmelser ska tolkas i överensstämmelse med EU-domstolens rättspraxis som meddelats före övergångsperiodens utgång. Rättspraxis därefter ska UK:s rättsliga och administrativa myndigheter vederbörligen beakta.

De hänvisningar till ”medlemsstat” och ”behöriga myndigheter i medlemsstaterna” som finns i den EU-rätt som görs tillämplig genom avtalet, ska även anses omfatta UK och dess behöriga myndigheter. Institutionerna är dock undantagna.

Efter utträdet får inte UK längre delta i bl.a. EU:s beslutsprocess, EU-institutionerna eller styrningen av EU:s organ och myndigheter.

Som huvudregel ska UK efter övergångsperiodens utgång inte längre ha tillgång till EU:s nät, informationssystem och databaser. UK ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa detta.

2.2 Medborgares rättigheter

De särskilda bestämmelserna om medborgares rättigheter i utträdesavtalet ska, med vissa angivna undantag, börja tillämpas efter övergångsperiodens utgång.

Definitioner och personkrets

Utträdesavtalet definierar vissa begrepp avseende medborgares rättigheter och den personkrets som omfattas av bestämmelserna. Till denna grupp hör bland andra brittiska medborgare som före övergångsperiodens utgång uppehållit sig i någon av de 27 EU-medlemsstaterna och medborgare i EU-medlemsstaterna som på motsvarande sätt bosatt sig i UK med stöd av EU-rätten.

Uppskattningsvis ca 20 000 brittiska medborgare är bosatta i Sverige i dag och ca 100 000 svenskar finns i UK.

Rättigheterna gäller under livstiden för de medborgare som under övergångsperioden har kvalificerat sig enligt ovan och deras familjemedlemmar, inklusive nuvarande och framtida barn under en generation framöver.

Bestämmelserna baseras på icke-diskrimineringsprincipen; det blir i värd- och arbetsstaten förbjudet att behandla medborgarna ifråga olika pga. deras nationalitet. Dessa medborgare i EU och UK ska direkt kunna förlita sig på de bestämmelser som uppfyller villkoren för direkt effekt enligt EU-rätten och åberopa dem i nationella domstolar. Detta måste garanteras i brittisk rätt.

Övervakning och genomförande

Av avtalets institutionella bestämmelser framgår att brittiska domstolar ska kunna begära förhandsbesked från EU-domstolen när det gäller tolkningen av bestämmelserna i denna del, fram till åtta år efter övergångsperiodens utgång. En dom meddelad av EU-domstolen ska i dessa fall ha samma rättsliga verkan i UK som i en medlemsstat. Kommissionen har också möjlighet att yttra sig i mål vid brittiska domstolar som gäller tolkning och tillämpning av medborgarnas rättigheter.

En oberoende myndighet i UK ska övervaka avtalets genomförande och tillämpning avseende medborgares rättigheter. Myndigheten ska kunna ta emot klagomål från medborgarna och deras familjemedlemmar, utreda klagomålen och inleda rättsliga processer i brittiska domstolar för att utverka lämplig gottgörelse. I stort motsvarar det kommissionens befogenhet att inleda överträdelseärenden och väcka talan i EU-domstolen mot medlemsstater för fördragsbrott m.m. Efter åtta år kan den gemensamma kommittén som upprättas genom utträdesavtalet besluta att UK får avskaffa myndigheten.

Uppehållsrätt

Rätten för medborgarna och deras familjemedlemmar att resa in och vistas i värdstaten utgår till stora delar från bestämmelserna i rörlighetsdirektivet.

I vissa avseenden gäller särskilda regler, bl.a. ska personer med permanent uppehållsrätt i värdstaten kunna återvända dit efter en frånvaro på upp till fem år i stället för två år enligt rörlighetsdirektivet. Värdstaten ges visst utrymme när det gäller genomförandet av administrativa procedurer och kan bl.a. välja mellan två förfaranden för dokument som rör uppehållsrätt.

Arbetsstagares och egenföretagares rättigheter

Personer som arbetar kommer att bibehålla de särskilda rättigheter som följer av EU-rättens bestämmelser om fri rörlighet för arbetstagare. Det gäller bl.a. rätten till likabehandling i fråga om anställnings- och arbetsvillkor, tillträde till arbetsmarknaden, tillgång till hjälp som ges av arbetsförmedlingar, tillgång till sociala och skattemässiga förmåner, kollektiva rättigheter, tillgång till bostad samt arbetstagares barns tillgång till utbildning. Arbetsstaten har rätt att kräva att medborgare som har rättigheter som gränsarbetare enligt avtalet ansöker om dokument som intygar detta. Egenföretagare från medlemsstaterna och UK kommer vidare att kunna starta och driva företag i både EU och UK.

Yrkeskvalifikationer

Erkännanden av yrkeskvalifikationer (examens-, utbildnings- och andra kompetensbevis) ska behålla sin giltighet, inklusive rätten att utöva yrket på samma villkor som nationella medborgare, under förutsättning att erkännande har erhållits i en medlemsstat före utträdesdagen i enlighet med den EU-rätt (yrkeskvalifikationsdirektivet och vissa sektorsdirektiv) som var tillämplig före utträdet. Utträdesavtalet innehåller också bestämmelser om hanteringen av pågående ansökningar om erkännanden av yrkeskvalifikationer (bl.a. gällande etablering och yrkeskort).

Medborgares och deras familjemedlemmars yrkeskvalifikationer som erkänts före och under övergångsperioden kommer att erkännas även därefter. Detta gäller så länge de erkänts i enlighet med gällande EU-rätt. Rätten att tillfälligt arbeta inom ett yrke upphör däremot.

Samordning av sociala trygghetsystem

Fortsatt samordning av de sociala trygghetssystemen enligt samordningsbestämmelserna möjliggörs för dem som befinner sig i en gränsöverskridande situation. I personkretsen ingår även statslösa personer och flyktingar som är bosatta i någon medlemsstat i EU eller i UK samt

tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta i en medlemsstat i EU eller i UK. Medborgare från EFTA-länderna omfattas också av dessa bestämmelser förutsatt att motsvarande avtal därom ingåtts och tillämpas av respektive parter avseende deras medborgare (EFTA och EU respektive UK).

Försäkringsskyddet, som innebär att samordningsbestämmelserna ska tillämpas i sin helhet, gäller så länge personerna utan avbrott befinner sig i någon av de uppräknade situationerna.

Särskilda bestämmelser föreskrivs för vissa situationer, vilka avser att skydda rättigheter för personer som inte omfattas eller inte längre ingår i den huvudsakliga personkretsen och där det finns intjänade tidsperioder i UK eller i en medlemsstat i EU som ska tillgodoräknas. Det avser t.ex. hur försäkringstid, arbetad tid, tid som egenföretagare eller tid som bosatt ska kunna sammanläggas för att få rätt till förmåner som t.ex. ålderspension eller ersättningar vid arbetslöshet. Samordningsbestämmelserna kommer att vara tillämpliga på perioder som den enskilde har förvärvat såväl före som efter övergångsperiodens utgång.

De särskilda bestämmelserna reglerar även andra situationer, t.ex. planerad vård om den enskilde har sökt tillstånd före övergångsperiodens utgång, rätten att få oplanerad och nödvändig vård för enskilda som tillfälligt vistas i UK eller i en medlemsstat i EU vid övergångsperiodens utgång och så länge vistelsen fortsätter. De gäller också utbetalning av familjeförmåner vid bosättning i en annan medlemsstat/UK än utbetalande stat vilket kan medföra att sådana förmåner även efter övergångsperiodens utgång kan betalas ut så länge villkoren är uppfyllda.

2.3 Separationsbestämmelser

I denna del klargörs vad som gäller vid övergångsperiodens utgång för en mängd pågående förfaranden och samarbeten, beviljade rättigheter m.m. Bestämmelserna ska, med angivna undantag, börja tillämpas efter övergångsperiodens utgång.

Denna typ av övergångsbestämmelser finns för varor som släppts ut på marknaden; pågående tullförfaranden; mervärdesskatte- och punktskatteärenden; immaterialrättigheter och skyddade geografiska ursprungsbeteckningar; polissamarbete och straffrättsligt samarbete; rättsligt samarbete på privaträttens område; uppgifter och information som behandlats eller erhållits före övergångsperiodens utgång eller på grundval av utträdesavtalet; offentlig upphandling och liknande förfaranden; Euratomfrågor; rättsliga och administrativa förfaranden på unionsnivå såsom

domstolsförhandlingar, överträdelseärenden och statsstödsärenden; förfaranden för administrativt samarbete mellan medlemsstaterna och UK; frågor avseende immunitet och privilegier samt övriga frågor rörande EU:s institutioners, organs och byråers funktion.

Som huvudregel gäller att den EU-rätt som tillämpats på ett förfarande som inletts före övergångsperiodens utgång fortsätter att tillämpas efter övergångsperiodens utgång fram tills förfarandet avslutats.

2.4 Övergångsperiod

Genom utträdesavtalet införs en övergångsperiod som inleds vid utträdesdagen den 30 mars 2019 och löper ut den 31 december 2020.

Övergångsperioden kan förlängas genom ett beslut i den gemensamma kommittén som inrättas genom avtalet. Ett sådant beslut måste antas före den 1 juli 2020 och kan endast fattas vid ett tillfälle och förlängas med ett eller två år. Övergångsperioden kan således som längst löpa till den 31 december 2022. Om den gemensamma kommittén ska fatta ett beslut om en förlängning kommer rådets beslut om den EU-ståndpunkt som ska gälla att tas i enlighet med Europeiska rådets riktlinjer och beakta UK:s fullgörande av sina skyldigheter i enlighet med utträdesavtalet.² Om beslut om förlängning fattas ska UK bidra till EU:s budget. Den gemensamma kommittén ska besluta om den ekonomiska uppgörelsen i detta avseende.

Under övergångsperioden kommer UK att i praktiskt hänseende fortsätta att fungera som en medlemsstat. Under den kommer UK ingå i den inre marknaden och tullunionen, lyda under EU-domstolens jurisdiktion och fortsätta att betala motsvarande medlemsavgiften. UK kommer dock inte delta i EU:s institutioner eller i dess beslutsfattande och dess myndigheter kan heller inte fungera som ledande myndighet för t.ex. typgodkännande. Det finns vissa begränsade undantag från denna huvudregel. T.ex. ska brittiska experter under angivna förutsättningar och i undantagsfall kunna delta, utan rösträtt, i vissa expertmöten, bl.a. i genomförandekommittéer. I vissa fall ska EU samråda med UK om utkast till unionsakter för att säkerställa ett genomförande i UK.

Det finns vissa undantag från EU-rättens tillämplighet på och i UK under övergångsperioden. Ett sådant är de samarbetsområden där UK under gällande regelverk inte deltar i samarbeten, t.ex. delar av det rättsliga- och inrikespolitiska området. Brittiska medborgare förlorar sin rösträtt och valbarhet till

² Uttalande till protokollet från mötet i Europeiska rådet (art. 50) den 25 november 2018, bilaga 1.

Europarlamentet, liksom i kommunala val, och kommer inte att kunna delta i EU:s medborgarinitiativ.

Under övergångsperioden ska den EU-rätt som är tillämplig ha samma rättsverkningar med avseende på och i UK som den har inom EU. Den ska tolkas och tillämpas enligt samma metoder och allmänna principer som inom EU, i enlighet med rättspraxis från EU-domstolen före övergångsperiodens utgång.

EU:s institutioner, organ och byråer ska under övergångsperioden ha samma befogenheter som de ges genom EU-rätten i förhållande till UK samt till fysiska och juridiska personer bosatta eller etablerade i UK. Detsamma gäller också för tolkningen och tillämpningen av utträdesavtalet.

Alla hänvisningar till medlemsstaterna i den EU-rätt som är tillämplig ska under övergångsperioden förstås så att de inbegriper UK, såvitt inget annat anges i avtalet.

Det finns tre undantag från denna huvudregel: det permanenta strukturerade samarbetet Pesco, där beslut kan fattas om att UK deltar som tredjeland; informationsutbyten som börjar eller fortsätter efter övergångsperiodens utgång och som skulle innebära att UK får tillgång till säkerhetsrelaterad känslig information; samt vissa bestämmelser i tjänsteförordningen och tjänsteföreskrifterna.

I avtalet anges att UK under övergångsperioden ska vara bundet av sina skyldigheter enligt internationella avtal som ingåtts av EU eller av medlemsstater på EU:s vägnar, eller av EU och dess medlemsstater gemensamt. UK förutses däremot inte längre delta i organ som inrättats genom avtalen, men undantag kan göras, t.ex. om EU bjuder in UK att närvara på ett möte eller UK deltar som egen avtalspart. UK får förhandla fram, underteckna och ratificera internationella avtal som det ingått för egen räkning på de områden där EU har exklusiv befogenhet, så länge dessa inte träder i kraft eller blir tillämpliga under övergångsperioden. EU kan dock ge UK tillstånd att bli bundet av ett avtal under övergångsperioden.

Närhelst det finns behov av samordning avseende den gemensamma utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiken kan samråd från fall till fall ske med UK. En uppräkningslista görs av vad UK inte förutses kunna bidra med, som t. ex. att inte leda insatser, inte tillhandahålla operativt högkvarter och inte vara ramnation för EU:s stridsgrupper.

Det förutses att EU och UK kan komma att nå en överenskommelse gällande den framtida relationen på området för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken som kan bli tillämplig redan under övergångsperioden. Om en sådan överenskommelse börjar tillämpas ska de särskilda bestämmelserna i fördraget på detta område och rättsakter antagna på basis av dessa upphöra att vara tillämpliga på UK.

Under övergångsperioden kommer UK att vara bundet till den gemensamma fiskeripolitiken, inklusive EU:s avtal med tredje länder, och oförändrade villkor kommer att gälla för UK:s fiskerättigheter. När det gäller deltagande i beslutsprocesser och internationellt samarbete på fiskets område kommer UK att ha möjlighet att lämna synpunkter samt konsulteras gällande det årliga fastställandet av kvoter som rör UK.

2.5 Finansiella bestämmelser

När UK lämnar EU upphör landets ordinarie inbetalningar till EU-budgeten och deltagande i EU:s politik på budgetens utgiftssida.

Utträdesavtalet innehåller övergångsbestämmelser som i budgethänseende i allt väsentligt skjuter upp utträdet till den sista december 2020. Bestämmelserna bygger på principen att UK betalar som medlemsstat för hela innevarande långtidsbudget fram till slutet av 2020 och därefter för det som förfaller till betalning på grund av den eller tidigare åtaganden. Till och med utgången av 2020 ska UK:s rabatt tillämpas, liksom även Sveriges rabatt på finansieringen av rabatten. För perioden efter 2020 uppgår UK:s finansieringsandel till ca 13 procent av de utgifter som härrör från UK:s medlemskap, baserat på en schablon beräknad på landets historiska finansieringsandel av EU:s budget.

UK kommer således genom inbetalningar som gradvis fasas ut, att delta i finansieringen av EU-budgeten under lång tid framåt. UK får också tillbaka en del, som garantikapital till Europeiska investeringsbanken och inbetalt kapital till Europeiska centralbanken.

Fördragets bestämmelser om överträdelseprocessen, EU-domstolens möjlighet att förelägga ekonomiska sanktioner samt möjligheten att begära förhandsbesked från EU-domstolen ska gälla med avseende på tolkningen och tillämpningen av den unionsrätt som avses i några angivna bestämmelser i delen om de finansiella bestämmelserna. Detta framgår av avtalets institutionella bestämmelser.

2.6 Institutionella bestämmelser och slutbestämmelser

Enhetlig tolkning och tillämpning

Då en begäran om förhandsavgörande från nationell domstol i en medlemsstat gäller tolkningen av utträdesavtalet, får UK delta i rättsliga förfaranden vid EU-domstolen på samma sätt som medlemsstaterna. En regelbunden dialog och utbyte av information ska föras mellan EU-domstolen och de högsta domstolarna i UK.

Gemensamma kommittén

En gemensam kommitté med representanter från EU och UK ansvarar för utträdesavtalets genomförande, tillämpning och tolkning. Ordförandeskapet i kommittén innehas gemensamt av EU och UK. Avtalet innehåller bestämmelser om hur den ska arbeta och vilka uppgifter den har.

I de fall som anges i avtalet har den gemensamma kommittén befogenhet att fatta beslut. EU och UK får var för sig hänskjuta frågor om genomförandet, tillämpningen och tolkningen av avtalet till den gemensamma kommittén. Besluten antas genom ömsesidig överenskommelse. Kommitténs beslut är bindande för EU och UK och båda ansvarar för att genomföra dem. Kommitténs beslut ska ha samma rättsverkan som utträdeavtalet.

Utträdesavtalet listar sex specialiserade kommittéer, bland dessa en kommitté för frågor som rör genomförandet av det irländska protokollet. Den gemensamma kommittén får inrätta andra specialiserade kommittéer.

Tvistlösning

Om ingen ömsesidigt överenskommen lösning nås, får EU eller UK begära att en skiljenämnd tillsätts. En sådan nämnd ska bestå av fem personer som ska väljas från en förteckning över personer till vilken EU och UK föreslagit tio personer vardera. EU och UK ska också föreslå fem gemensamma personer och ordföranden i kommittén måste vara någon av dessa. Avtalet anger att ledamöterna bl.a. ska vara oavhängiga och inte ta emot instruktioner från någon organisation eller regering. Skiljenämndens ska sträva efter att fatta beslut med konsensus men, om detta inte lyckas, med majoritetsomröstning.

Skiljenämndens avgörande ska vara bindande för EU och UK. Om skiljenämnden bedömer att tvisten ger upphov till EU-rättsliga frågor ska den inhämta yttrande från EU-domstolen, vars yttrande blir bindande för nämnden i dess avgörande. Utträdesavtalet innehåller bestämmelser för bristande efterlevnad av ett avgörande från skiljenämnden. Skiljenämnden kan, på begäran av kändaren, förelägga ett standardbelopp eller vite som ska betalas till

käranden. Under vissa förutsättningar kan också käranden i tvisten ha rätt att upphäva skyldigheter som följer av en bestämmelse i utträdesavtalet, eller delar av något annat avtal mellan EU och UK på de villkor som anges i det avtalet. Detta gäller dock inte avseende medborgares rättigheter i utträdesavtalet.

Förhandlingar om den framtida förbindelsen

I utträdesavtalet anges att EU och UK ska göra sitt yttersta, i uppriktig anda och med full respekt för varandras rättsordningar, i syfte att säkerställa att avtalen rörande deras framtida förbindelse i möjligaste mån blir tillämpliga från övergångsperiodens utgång. Det tydliggörs på denna punkt att den framtida förbindelsen är den som avses i den politiska förklaringen mellan EU och UK som godkänts av den brittiska regeringen och av Europeiska rådet (art.50).

Den politiska förklaringen består av fem avsnitt som täcker basen för samarbetet och områden av gemensamt intresse; det ekonomiska partnerskapet; säkerhetspartnerskapet; institutionella arrangemang samt processen framåt. I förklaringen anges också parternas avsikt att inleda samtal om den framtida relationen redan innan utträdet skett. I en av ingresserna till utträdesavtalet noteras också att parterna, parallellt med avtalet, har avgett den politiska förklaringen.

2.7 Protokoll och bilagor fogade till utträdesavtalet

Till utträdesavtalet fogas tre protokoll och nio bilagor. Dessa utgör en integrerad del av avtalet. Bestämmelserna i protokollet om Irland/Nordirland och protokollet för de suveräna basområdena på Cypern ska, med vissa angivna undantag, börja tillämpas först från och med övergångsperiodens utgång.

I protokollet om Irland/Nordirland fastställs nödvändiga arrangemang för att hantera de unika förhållandena som råder på den irländska ön och som syftar till att undvika att en hård gräns inrättas. Parterna är överens om att denna fråga i första hand ska lösas inom ramen för de kommande förhandlingarna om den framtida relationen. Om så inte sker, eller om denna relation inte blir färdigt i tid, innebär den s.k. reservlösningen att UK ska ingå i ett gemensamt tullområde med EU. I detta ingår att UK ska tillämpa regler för att säkerställa lika konkurrensvillkor (statsstöd, skatter m.m.) som framgår av bilagor till protokollet. Fiskprodukter ska inte ingå i tullsamarbetet innan det finns ett avtal med UK om tillgång till fiskevattnen. Utöver tullsamarbetet ska Nordirland tillämpa EU-regler för varor m.m. i den omfattning som krävs för att behov av gränskontroller inte ska uppstå. Protokollet innehåller också andra regler som

ska understödja långfredagsavtalet och säkerställa det gemensamma irländsk-brittiska reseområdet samt upprätthålla den gemensamma elmarknaden.

Protokollet om UK:s suveräna basområdena i Cypern innehåller resultatet av bilaterala förhandlingar mellan UK och Cypern som innebär att EU-rätten fortsätter att gälla inom basområdena. I protokollet om Gibraltar framgår de särskilda arrangemang som överenskommit mellan UK och Spanien om bilaterala samarbeten samt om skatter och skydd för finansiella intressen.

3. Ikraftträdande och tillämpning

Förutsatt att utträdesavtalet godkänns, träder det i kraft den 30 mars 2019. Bestämmelserna om medborgares rättigheter, separationsbestämmelserna, protokollet om Irland/Nordirland och protokollet för de suveräna basområdena på Cypern ska, med vissa angivna undantag, börja tillämpas först från och med övergångsperiodens utgång.

Vid ikraftträdandet blir avtalet bindande för och gällande i UK och EU. Bestämmelserna ska ha samma rättsverkningskraft på och i UK som i EU och medlemsstaterna. Juridiska och fysiska personer ska direkt inför nationella myndigheter och domstolar kunna åberopa de bestämmelser i utträdesavtalet som uppfyller villkoren för direkt effekt enligt EU-rätten, dvs. om det gäller bestämmelser som är tillräckligt precisa, tydliga och ovillkorliga samt inte kräver kompletterande åtgärder. UK ska säkerställa detta i inhemsk rätt.